

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

De Fideicommissis, Primogenitvris, Et Majoratibvs

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1690

Disc. CLXXXV. Romana locorum montium. De fructibus fideicommissi post factum illius casum, ex quo tempore restituendi sint ac debeantur fideicommissario, Et de privilegio quod in hov habeant ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74060](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74060)

ROMANA LOCORVM MONTIVM

P R O

ALOYSIA COSTA

C V M

COLLEGIO S. CAROLI AD
CATINARIOS.

*Casus disputatus coram Iudice particulari,
& concordatus.*

De fructibus fideicommissi post factum illius casum, ex quo tempore restituendi sint ac debeantur fideicommissario, Et de privilegio quod in hoc habeant Ecclesia, vel pia causa, & pupilli, minores & similes.

SVMMARIVM.

- 1 **F**acti series.
- 2 Quod favore minoris, & pupilli, & aliorum privilegiatorum currant fructus à die aperti fideicommissi.
- 3 Idem favore Ecclesia, & de ratione.
- 4 Fortius ubi in gravato, vel possessore adest scientia, & quando hæc adest dicatur.
- 5 Quod regulariter fructus restitui debeant à die mota litis.
- 6 An precepta instantia cesset mala fides per litem contracta.
- 7 Sententia favorabilis postea revocata, an excuset à mala fide & num. 21.
- 8 Quod in hac materia distinguendi sint casus, & qui sint.
- 9 Regula, de qua num. 2. & 3 procedit in hærede universali.
- 10 Idem de tertio possessore habente scientiam certam fideicommissi & obligationis restituendi.
- 11 Mors est concludenter probanda per allegantem.
- 12 De probatione admimiculasiva mortis.
- 13 Non dicitur perfecta probatio, qua habeat contrariam possibilitatem.
- 14 Ls in qua possessor obtinuit, potius confirmat bonam fidem.
- 15 Declaratur conclusio, de qua numer. 6. & 7.
- 16 Quid de lite coram iudice incompetenti.
- 17 De alio casu controversia cadente sub eodem privilegio pia causa, vel minoris, & quales propriè sint illius privilegii effectus.

DISC. CLXXXV.

Cum mater, instituta hæredibus quatuor filiis, & que invicem substituta, omnibus absque filiis morientibus substituisset Collegium S. Caroli ad Catinarios, atque vendita vinca, in quâ penè

Adhuc tamen ponderabam contrarium probabilius videri, nedum ob dictas auctoritates, quæ excludendo Monasterium implicite excludere dicuntur piam causam, quæ in ipso Monasterio inesse dicitur, ac supponenda est (quod tamen mihi non satisfaceret,) si enim non de facili satisfaciunt explicitæ auctoritates, ubi probabilem rationem non habeant, multo magis ubi sunt per argumentum quod in dictis Doctorum non datur, *Franch. dec. 18. nu. 10. & dec. 87. num. 16. Rot. dec. 600. nu. 32. par. 5. rec. add. ad dec. 20. par. 3. rec. in fin.*

Attamen id credebam ex alia ratione pro meo sensu probabile (licet quantum tunc videre licuit non adhuc ponderata) quod scilicet de jure naturæ vel gentium tributa non habetur facultas, ut unus alteri testari valeat, atque de alienis bonis disponere, cum vix isto jure attentio id in bonis propriis concedatur juxta ea quæ advertuntur *discursu 141.* ideoque ista facultas procedit ex concessione juris civilis, quæ ita qualificata est; Et consequenter hoc privilegium capiendum est cum sua causa seu qualitate, atque qui vult illo uti, non potest illud dividere; Clarius verò ac potissime, quia ista restrictio non provenit ex aliqua juris subtilitate ratione solemnitatis, sed magis fundata videtur in præsumpta voluntate, cujus defectum pia causa non supplet, cum in hoc nullum habeat privilegium, ut pluries in dicta sua materia *de testamentis.*

In hoc tamen advertebam causæ piæ privilegium operativum esse, quod ejus favore subintelligatur clausula codicillaris, ob quam clarius intrat sub exemplari tacita fideicommissaria, cujus favore pia causa capit omnia bona fideicommittentis absque detractioe rebellianæ, à qua ipsa est exempta, ut de fideicommissaria contenta sub exemplari *plene Rot. dec. 112. par. 5. rec.* ubi concordantes, non tamen capit bona propria ipsius amentis, sub quibus venit legitima sibi debita in bonis parentis, qui substitutionem ordinavit, ut venirent, si valida esset substitutio.

In proposito autem hujus exemplaris substitutionis in alio casu, de quo habetur actum *sub tit. de feudis disc. 108.* cum testator plures habens filios, instituto primogenito, aliisque de competentibus legatis provisus filio amenti eundem hæredem substituisset, dubitatum fuit, an ob dicti primogeniti prædecessum hæc substitutio caducata esset, vel potius transmissa ad ejusdem substituci filium pariter primogenitum hæredem, Atque Ego & alter Advocatus tanquam Arbitri certam ac absolutam credidimus affirmativam, nedum quia in hac specie substitutionis regulariter datur transmissio, ut per *Gabr. Trentacinq. Imriogliol. & alios relatos per Fusar. q. 198.* Sed clarius quia eidem assistere videbatur clara voluntas testatoris, per quam generaliter ac sine dubio fit transmissibile id quod non est tale, dū non agebatur de simplici substituto, sed de illo qui hæres universalis gravatus erat ad favorem ejusdem amentis de eo quod sibi de jure deberetur, unde amente non obrinente mentis sanitatem clara videbatur testatoris voluntas, ut penes ipsum corpus hæreditatis, ipsumque primogenitum pro tempore hæreditatis possessorem id remaneret tanquam per non abdicationem, ideoque ex facti qualitate clara videbatur hæc voluntas.

penè totus assis hereditarius consistebat, pars pretii erogata esset in loca montium, cum expressione quod subiacerent fideicommissis ac oneribus, quibus dicta vinea subiacebat, unus autem ex dictis gravatis, extrinsecus defunctis, dicta loca montium ita vinculata pro minori pretio juxta stylium vendidisset auctori Aloysia, contra istam ex parte dicti Collegii, ex eo quod per mortem ultimi sine filiis factus esset casus dictæ substitutionis, motum fuit iudicium super dictorum locorum montium vindicatione coram Thesaurario, à quo prodit sententia reæ conventæ absolutoria, ob non probatam mortem dicti ultimi instituti, in iudicatum quoque transacta; Illinc autem ad decennium, coram Prælo per chirographum Pontificium in causis dicti Collegii particulariter deputato, denuo idem iudicium institutum fuit, terminatum cum concordia continente restitutionem ipsorum locorum montium, dimissis fructibus, vel eorum parte.

In disputationibus autem in hoc iudicio habitis, in quibus ego pro Aloysia scribebam, cum fideicommissum esset literale, duo erant controversiæ puncta Primus super probatione mortis dicti ultimi gravati, & alter super restitutione fructuum, an scilicet illi venirent ex die facti casus fideicommissi per mortem, quæ supponebatur à multis annis sequuta, vel saltem à die moti primi iudicii coram Thesaurario, vel potius ex tempore hujus novi iudicii.

Quatenus igitur pertinet ad hunc secundum punctum fructuum, in quo scribebam (dum in altero utpotè consistente in facto, juxta Curiam stylium, verabantur solum partes causæ Patroni,) scribentes pro Collegio fundamentum constiuebant in iis quæ cæteris plenè congestis deducuntur per *Fusar. quest. 626. num. 57. cum seqq.* ad favorem minoris, vel furiosi aut alterius privilegiati, ut ejus favore absque interpellatione ad hunc effectum contrahatur mora irregularis, sive quod dominium bonorum ipso jure absque necessitate restitutionis verbalis transeat in fideicommissarium, ut tunc fructus debeantur ab initio, quod etiam late habetur apud *Surd. decis. 25. num. 13. cum seqq.*

Hæc autem omnia adaptari dicebant ad favorem Ecclesiæ, vel piæ causæ. Tum quia hæc regulatur jure minoris, ac pupilli, omnibusque privilegiis istorum generaliter gaudet, ex deductis per *Tiraqueell. privil. piæ causæ cap. 142.* Tum etiam quia major ratio quæ favore gravati consideretur, consistit in eo quod credere potuit fideicommissarium non esse curaturum de fideicommissi agnatione; Hæc autem ratio non cadit in Ecclesiâ, cujus Rector, vel administrator non potest id negligere; Ac etiam quia inter Ecclesiæ & piæ causæ specialia, istud quoque numerari solet, quod bonorum dominium acquiritur ac transit ipso jure, non solum ob æquationem minoribus ac pupillis, sed etiam ex eadem ratione, ob quam piæ dispositiones non requirunt solemnitates, quia scilicet Ecclesiæ & piæ causæ regulatur ex solo jure naturæ, atque non subjacet juri civili ejusque subtilitatibus, ex quibus pendet ista formalitas restitutionis verbalis.

Potissimè autem quia in dicti Collegii Administratoribus concurrebat ignorantia, ideoque negligentia imputari non poterat; E conversò autem in hac parte aderat scientia ad evidentiam resultans ex ventre earundem litterarum patentium continentium fideicommissi vinculum, Et clarius quia aderat causa scientiæ resultans ex facto, dum ratione dicti

vinctuli, eadem loca montium pro longitudo tempore empti fuerant.

Et quod in omnem eventum, cum jura expressione præsertim in Rota & Curia receptam, fides in possidente juxta ea quæ in his terminis specialibus restitutionis fructuum fideicommissi relatis habentur apud *Dunozetti. decis. 672. cum seq.* quæ reputatur in materia magistratus *Romana repetitionis s. Maii 1664. coram Prælo* aliis de quibus infra, ita deberentur saltem à die dicti primi iudicii moti coram Thesaurario, non obstante dicta contraria sententia, quæ ista non est apta tollere malam fidem de illis ductam.

Unde propterea licet plures non delictores, quod perempta instantia cesser obliquo restitutionis fructuum ex relatis per *Fusar. dicta quest. 626. num. 52. & Facchineum lib. 12. cap. 73. ubi late volum examinat cum aliis per Capp. lat. decis. 18. & seqq.* Contraria tamen magis communis recepta videtur, ut per *Capp. decis. 11. Capp. decis. 65. num. fin. & quam tenere videtur Fusar. dicta quest. 626. d. num. 52. & tenet ibi per pragm. in rubr. num. 15. & 16. & in pragm. 5. de instantia causæ non restantur. eamque tenet dicit Rota in Romana domorum 25. Junij 1664. per Bichio. ubi late ac doctè id expenditur.*

Ac etiam in idem faciunt, quæ habentur de media sententia postmodum revocata quæ excuset ex deductis *decis. 297. num. 14. apud Bichio. num. apud Royas decis. 311. decis. 11. n. 2. cum seq. 11. rec. & in dicta Romana domorum coram Bichio. aliis apud eas.*

Et in specie quod veniant fructus fideicommissi à die primi iudicii, quamvis inefficax sit sententia moti coram iudice incompetenti, situratur in *Rotam in d. Romana repetitionis coram Prælo 1664.*

Hæc tamen non obstantibus, contrarium in sensu veritatis, in hac facti specie ex ejus quæ probabilium dicebam; Ad quod probandum, etiam occasione jurium consimilium contravenientium sub eodem articulo cadentium, collectis æquivocis, Advertentibus duos casus in hac materia distinguendos esse, quorum primus est ubi huiusmodi controversia sit inter fideicommissarium & heredem gravatum, vel ejus heredem, & aliter fideicommissarium & tertium possessorem in loco particulari; Istæque casus subdistinguentur habentem scientiam fideicommissi, in cuius casu ipse rectè sciebat bona per eum possessa non sua esse, quia nempe emerit solum vitam seu gravati juxta istum casum præcium ementium in montium cum vinculo fideicommissi in eadem sententia contento, & de qua specie emptionis *de Regal. disp. 30. & 31. & in aliis, & eum qui in gravato, acquirendo bona tanquam libera, vel liberabat fideicommissum, justè credere potuit de eo ipsum quæ sita & possessa esse ab eo emptor utpotè electa in causam detractionem competentium heredi gravato alienanti, juxta terminum in *l. Marcellus ff. ad Trebell. &c.**

Primo casu, in non privilegiatis intrant regulæ ac distinctiones, de quibus *disf. seq. in privilegio verò, data in gravato vel ejus herede scientia participationis fideicommissi, ac obligationis restitutionis, ita ut non accedat bona fides, quæ excuset, dicta regula favore fideicommissarii procedit.*

Eodemque jure regulandus videtur ille tertius possessor, qui emendo solam vitam vel jus gravantisur supra, certus erat de obligatione restitutionis, absque eo quod probabilem haberet restitutionem, quoties in eo detur certa scientia purificata conditionis; Verum in hac facti specie quamvis versaremur in isto casu, adhuc credebam cessare applicationem ex facto ob deficientem scientiam mortis ultimi gravati, & sic purificata conditionis restituendi, dum etiam de presenti neque aderat vera, & perfecta probatio mortis, ut de stricto jure necessaria est ubi est fundamentum intentionis ex congestis per *Posti de manuren. obser. dec. 37. Gregor. & Adden. decis. 228. Savaler. dec. 344.* & est quotidianum in materia beneficiis.

Et quamvis ex eo quod per longissimum tempus annorum triginta, & ultra nullus haberetur nuntius de dicta persona, aliaque concurreret ad manucula dictam mortem probabiliter suadentia, ex iis, quae habentur apud Sanchez de matrim. lib. 2. disput. 46. in dec. 243, Burati dec. 253. in fin. & pluries sub tit. de matrim., At tamen advertendam istam esse admittendam probationem, ad summum aptam ad regulandum arbitrium iudicis ut habendo illum pro mortuo deierat successione, non autem, ut ex ista specie probationis naturaliter incerta, ac imperfecta, (qualis semper dicitur illa quae contrariam habet possibilitatem *Barbof. axiom. 191. Cels. dec. 6. n. 3. & passim.*) ita resulter talis mala fides potissime quia initium seu tempus praesens, in quo mors sequuta sit in hac specie probationis adhuc remanet incertum.

Et quoad dictam primam litem motam coram Thesaurario, advertendam non obstat, sed potius huic parti prodesse, dum ob non probatum casum fideicommissi, ac etiam ob neque tunc probatam identitatem vineae, dicta sententia potius confirmaverat, atque corrobora verat bonam fidem possessoris, eo magis excusandi, dum lis in qua possessor obtinuit non intertumpit litem, neque inducit malam fidem *Seraph. decis. 1027. Burati. & Adden. decis. 72. Gregor. & Adden. decis. 467. Royas dec. 311. n. 3. Duran. decis. 327. n. 3. & 4. ubi de lite inepa. & bene apud Merlin. decis. 84. n. 7. & 8. & per tot.* quae videtur percutere terminos praecisos vel minimum similes, ob confirmatam sententiam Thesaurarii in locis montium.

Tunc enim attenditur exitus causae, non curatis intermediis sententis favorabilibus, quando lis continuat, ita ut licet diversae sint instantiae, in effectu eadem sit causa, quod in presenti dici non poterat, dum illa lis iam finita erat, ac omnino habita pro derelicta per longum spatium decennii, & ultra, istudque iudicium inchoatum fuerat coram iudice omnino diverso, & cum novis probationibus.

Ac propterea ad rem nullatenus faciebant dictae decisiones in Romana domorum coram Bichio. & in Romana repetitionis coram Priolo quae magnam faciebant impressionem; Siquidem in casu dictae decisionis coram Bichio, supponitur contestatio litis ut in principio §. 2. & in casu, de quo in altera decisione coram Priolo, prae tendebatur quod gesta coram uno iudice subiacerent vicio nullitatis ratione illius incompetenciae, sed adhuc lis coram alio competente profecta fuit absque intermedio silentio, atque ex iuribus productis, aliisque actis possessor suum animum bene informare potuit, ac agnoscere se non esse Dominum, & nihilominus etiam eo casu dicta decisio moderata seu declarata fuit, ut advertitur *disse. seq.* Hinc proinde in alia Romana fideicommissi de Zolli, cum haeres gravatus fideicommissi bene conscias

Cardin. Luca de Fideicom.

alienasset Arnolphinis domum spectantem ad fideicommissariam hereditatem, utpote ab ea separata ac liberam per ejus electionem in causam legitimam, ad plures vero annos Hospitale Consolationis ad cuius favorem per obitum gravatorum sine filii avertam fuit fideicommissum, dictam domum a praefatis Arnolphinis emptoribus vel eorum successoribus vindicasset non obstante dicta detractio, dum de illius praecedenti consumptione doctum fuit, tunc occasione melioramentorum possessoribus restitutorum, objiciebatur ex parte Hospitalis de compensatione cum fructibus, non solum a die motae litis, quorum respectu nulla aderat controversia, dum in Curia ut supra hoc jure vivitur, sed a die aperti fideicommissi etiam ante petitionem ex dicto privilegio Ecclesiae, seu pia causa, quare de super ex parte dictorum possessorum pro veritate consultus.

Respondi improbabilem videri hanc praesensionem, non solum quia non constabat quod isti possesores aliquam haberent fideicommissi ejusque facti casus scientiam, qua non data casus videtur indubitanus, dum possessor fuit in statu bonae fidei ut supra; Sed etiam quia data scientia non versabamur in eo tertio possessore, qui pro longe minori pretio emisset sciens fideicommissum, & cum ejus vinculo solum vitam venditoris, quo casu emptor statim habita notitia mortis venditoris absque litem vel alia interpellatione, illico scivit se non esse amplius dominum, suumque jus expirasse, nec habere amplius titulum faciendi fructus suos juxta casum de quo supra, in quo solum intrabat excusatio ob incertitudinem mortis vel vitae venditoris, ac etiam quia fideicommissi vinculum in litteris patentibus contentum non erat omnino certum & purum, sed dubium & conditionale, quatenus vinea ex utroque pretio loca montium emptae erant, spectaret ad fideicommissariam hereditatem, atque remanebat dubium ob non probatam identitatem.

Sed versabamur in eo qui pro justo pretio emerat rem pleno jure tanquam liberam ex justo & probabili libertatis titulo electionis in causam legitimam, quae est detractio legalis & notoria, ideoque donec emptor interpellatus esset ac certificatus, quod istius detractio praesuppositum non esset verum, ob praecedentem sibi ignotam consumptionem, tunc status bonae fidei remanet indubitatus, & consequenter nihil in proposito operari potest dictum pia causa vel pupilli seu minoris privilegium, quod verè ac proprie consistere videtur in suppletionem illius formalitatis restitutionis verbalis, vel realis quae de juris civilis subtilitate requiritur, sive quod cessare faciat in gravato aliis fideicommissi ejusque restitutionis bene conscio illam credulitatem quod fideicommissarius non esset agnitus, contra hanc voluntatem lex suppleat pro illis qui eam perfecte per se explicare non possunt, ut in melius.

Vel quod idem privilegium cessare faciat illam speciem poenae seu missionis lucri, quae a fideicommissarii negligentia vel mora resultat, & sic semper circa effectus provenientes a dispositione vel subtilitate juris positivi, non autem circa illum, qui provenit a jure naturae, qualis est, ubi quis cum justo titulo ac bona fide possidet rem tanquam suam, eoque jure fructus percipit atque consumit, cum tunc hujusmodi privilegia nullam faciant operationem, ad instar eorum quae habemus in altero privilegio pia causa suppleante in ultimis voluntatibus solemnitates vel defectus juris positivi, non autem imperfectionem voluntatis cum similibus.

00

NEA-

UCA
entis